

JAPON DOĞUM VE ÇOCUKLUK DÖNEMİ GEÇİŞ TÖRENLERİNDE ŞİNTÖ OLGUSU

Cahit KAHRAMAN^a

Öz

Geçiş Törenleri insanın bir statüden diğerine geçmesinde uygulanan töreler veya pratikler bütünlüğüne verilen addır. İnsan, hayatı boyunca birçok statü değişikliğine uğrar. Bunlar doğum, çocukluk, okula başlama, işe başlama, evlilik, ölüm gibi hayat boyu ve sonrası sürmektedir. Geçiş Törenleri her toplumda çok önemli yer tutar. Türkiye’de de hayatın her döneminde farklı Geçiş Törenleri uygulanır. Özellikle doğum ve doğumla ilgili olanlara, ölüm ve sonrası törenlere çok önem verilir. Japon toplumunda da Geçiş Törenleri bizdeki gibi aynı değere sahiptir. İnsan hayatını etkilediğine ve yön verdiğine inanılan bu törenler, aile için büyük önem taşır. Japonya’nın Şikoku adası, Ehime Bölgesinde gerçekleştirilen bu araştırma, doğum ve erken çocuklukla ilgili Japon geçiş dönemlerinde Japon Şintō inancı ile olan bağları saptanmış ve irdelenmiştir. Şintō, sadece Japonlara has bir inanç sistemidir. Doğaüstü güçlere ve ruhların varlığına inanılan, çok tanrılı bir din sayılır. Günümüzde de Şintō inancı ve uygulamaları körelmeden devam ettiği görülmektedir. Bu çalışmada, Japon Geçiş Törenlerinde yapılan uygulamalar ne şekilde öne çıktığı ve Şintō inancında anlamları araştırılmıştır. Türk Japon Geçiş Törenlerinin benzer ve farklı yönlerini bulma açısından önemli bir kaynak olacağına inanılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Japon Geçiş Törenleri, Doğum ve Çocukluk Dönemi, Şintō İnancı, Şintō olgusu.

SHINTŌ CONCEPT IN JAPANESE RITES OF PASSAGE CONCERNING BIRTH AND EARLY CHILDHOOD

Abstract

^a Yrd. Doç. Dr. Namık Kemal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, ckahraman@nku.edu.tr

“Rites of passage” is the name given to the integrity of rites and practices performed when person’s passing from one status to another. A person undergoes changes of status many times in his life. They start with birth and go on lifelong with childhood, starting to school, starting to work, marriage, death and after. Rites of Passage have great importance in every society. In Turkey, different Rites of Passage are performed in each period of life. People place great importance especially on the ones concerning birth and death and after. Rites of Passage have the same value in Japanese society just like ours. These rites which are of capital importance for the family are believed to affect and motivate human life. This study was conducted in Ehime Prefecture, Shikoku Island, Japan and covers Japanese Rites of Passage concerning birth and early childhood, where we have been determined and examined Shintō belief bonds in it. Shintō is a religious concept unique for Japanese. It is observed as a polytheistic religion in which people believe in supernatural power and the existence of spirits. In this study it was explored how the practices in Japanese Rites of Passage come forward and their meanings in Shintō. It is believed this study to be an important source in view of obtaining the similarities and differences between Turkish and Japanese Rites of Passage.

Keywords: Japanese Rites of Passage, Birth and Childhood, Shintō Belief, Shintō Concept.

Giriş

Geçiş Törenleri deyimi bir bilimsel terim olup, ilk defa 1909 yılında etnograf ve halkbilimcisi Arnold Van Gennep (Shinto Citen, 1999) ‘in “The Rites of Passage” (*Geçiş Törenleri*) adlı makalesinde kullanılmıştır (Shinto Citen, 1999). *Geçiş Törenleri*, insanın hayatı boyunca geçtiği farklı evrelerde uygulanan ritüellerin tümünü kapsar. Doğum, çocukluk, nişan, evlilik, hamilelik, sosyal gruplara dahil olmak, cenaze törenleri gibi kişinin bir statüden başka bir statüye geçiş evreleridir. İnsan hayatını tabiata benzetererek, ne kişinin tek başına, ne de toplumun ondan bağımsız olabileceğini gösterir. Bu tür geçiş törenlerini her toplumda görmek mümkündür. Bizde doğum, sünnet, okula başlama, nişan, düğün, ölüm ile ilgili birçok geçiş töreni vardır ve bunlar birçok halk bilimcisi tarafından etraflıca incelenmiştir. Pertev Naili Boratav, geçiş törenlerinden, ‘kişinin, birey olarak, yaşamı boyunca ve yaş basamaklarına göre sıralanan işlemleri’ diye bahsetmiştir (Boratav, 1973). Orhan Acıpayamlı “Türk kültüründe ad koyma” folklorunu incelemiş, bunun morfolojisini şu sıralama ile vermiştir: 1. Çocuğa verilecek ad ne zaman seçilir? 2. Çocuğa ne zaman ad verilir? 3. Çocuğa

kim ad takar? 4. Çocuğa kimlerin adı verilir? 5. Çocuğa neyin adı verilir? 6. Yeni doğan çocuklara ad nasıl verilir? Ayrıca ad verme törelerini üçe ayırmıştır: 1. Düğün Töreni 2. Beşik Töreni 3. Adaşlık Töreni olarak etraflıca irdelenmiştir. Sedat Veyis Örnek ise Türkiye’de doğum ve ölümle ilgili gelenek ve görenekleri incelemiştir (Örnek, 1971; 1995). Mehmet Halit Bayrı ise İstanbul folklorunda geçiş törenlerinden de bahsetmiştir (Bayrı, 1972).

Geçiş törenleri her ülkede, inanç ve coğrafi konuma göre farklı şekillerde kutlanır. Japon toplumunda da Geçiş Törenleri bizdeki gibi aynı değere sahiptir. İnsan hayatını etkilediğine ve yön verdiğine inanılan bu törenler, aile için büyük önem taşır. Doğaüstü güçlere ve ruhların varlığına inanan yerel Şintō inancı etkisi geçiş törenlerinde büyük ölçüde hissedilmektedir.

Türkiye’de de Osmanlı zamanından bu yana devam ede gelen törenler hayatın farklı evrelerinde günümüzde de devam ettirilmektedir. Abdülaziz ibn Cemalettin’in Osmanlı dönemi Türk adetleri, gelenek ve görenekleri üzerine araştırması çok kapsamlı ve birinci dereceden kaynak teşkil etmektedir. Örneğin, doğum öncesi kundak takımı hazırlığı; doğumdan sonra göbek bağı kesilirken çocuğa göbek adı verilmesi; Asıl adının üç gün sonra törenle verilmesi konuları incelenmiştir. Ad verme töreninde, büyüklerden biri abdest alıp Besmele ile lohusanın yanına gelir, hal ve hatırını sorduktan sonra kible tarafına yüzünü çevirerek diz üstü oturur ve çocuk kundaklı olarak kucağına verilir; Yine Besmele ile çocuğu dizinin üstüne koyar; Peygamberimizin ruhuna Salat-ü-Selam okuduktan sonra çocuğun sağ kulağına önce ezan-ı şerif okur; sonra takacağı ismi üç kere söyler, sonunda yine çocuğun kulağına üç kere Kelime-i şahadet telkin eder; İsim tesmiyesi böylece sona ererken, loğusa hanıma yüzük, saat, elmas iğne gibi bir hediye verip odadan çıkmaktadır. Göbek ipi düşünce, ufak bir kese içine dövülmüş kimyon doldurulur, çocuğun göbeği üzerine konur, tülbentten bir kuşakla beline bağlanır. Bir hafta boyunca her gün bu kese değiştirilir. Çocuğu ve lohusayı korumak için yedi gün boyunca yalnız bırakılmazlar. Lohusaya her sabah akşam kaynatılmış et suyu ve süt verilir. Soğuk su içirilmez. Nazar değmesin diye kurşun dökülür, lohusaya nazar değer, bir kırgınlık hissederse, ziyarete gelen misafirlerin pabuçlarından bir parça kesip tütsü yakılır. Ekâbir adetlerini bilmeden, çocuk için şal hediye getirirse, affolunmaz bir hürmetsizlik sayılır. Çocuğun doğumundan iki gün sonra akraba ve yakın dostlara kırmızı şerbet

gönderilmesi adettir. Lohusanın yatağının kaldırılacağı yedinci günün gecesi kına gecesi denilen eğlence tertiplenir. Ertesi gün beşik alayı denilen eğlence yapılır. Beşik merasimi genellikle ilk çocuğunu doğuran lohusalara mahsustur. Kırkinci günü Loğusa hamamı yapılır, hamamın kapısından girmeden önce yere bir miktar kırmızı şeker şerbeti dökülür. Erkek çocuklarına sünnet kutlaması, yedi, dokuz veya on bir yaşlarında yapılır. İlkbahar veya sonbahar mevsimlerinde, tekli senelere rastlaması dikkat edilir (Abdülaziz Bey, 1995). Dede Korkut hikâyelerinde de doğum öncesi ve sonrası, ad verme gibi geçiş törelerinden bahseder (Ergin, 1997). Ayrıca, Kaşkay Türklerinde de doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası olarak geçiş dönemi adetlerinde dini ve majik unsurların iç içe girdiği ritüellerden söz etmek mümkündür (Karaaslan, 2011). Doğum-evlenme-ölüm olarak hayatın tümünü kapsayan geçiş dönemi inanç, adet ve pratiklerin eski Türk kültürleriyle bağları olduğu ve bunlardan bazılarını günümüzde görmek mümkündür (Artun, 1998).

A. Japon İnanışları

Japonya’da yaygın iki inanış vardır; Şintō ve Budizm. Şintō, Japonların kendilerine has inançları olup, doğa güçlerine ve ataların ruhlarına inanan çok tanrılı bir inanç sistemidir. Güneş tanrısı *Amaterasuōmikami* ve diğer tanrılara düzenlenen törenler birliği, bir çeşit Animistik, Şamanistik inanç olup, Japonların varoluşlarından itibaren dar anlamdaki dinleri sayılır (Shinmeikai, 1992). Şintō, ‘Tanrılara hürmet, atalara saygı ilkelerine dayanan eskiden beri var olan Japon dini’ diye açıklanabilir (Standart Japonca Sözlüğü, 1991). Budizm ise ülkeye Kore yoluyla Çin’den geldiği, Konfüçyanizm ve Taoizm gibi felsefelerden etkilenmiş, harmanlayıp kendi kültürlerine özgü bir din haline getirilmiştir. Bunun neticesinde, 10 yy da Şintō ve Budizm tanrılarını ve ibadet yerlerini tek bir bünyede birleştirip, bin yıla yakın her iki inanış varlığını muhafaza edebilmiştir. Japon evlerinde her iki inanışı da simgeleyen öğelere rastlamak mümkündür. Bu iki inanışın da Japon hayatında yeri olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bir Japon doğarken Şintō mabedinde dua edilir, ölümünde bir Budist tapınağında tören yapılır. Meiji Islahatları zamanında bin yıldır birleşik olan Şintō ve Budizm tekrar birbirinden ayrılmıştır.

Japonya’da Şintō inancı ile ilgili öğelere birçok yerde sıkça rastlanılır. Zira Şintō, sadece Japonya’ya özgü homojen bir Japon inancıdır. Japonya’nın yaradılışı

ve Japon insanının inancı hakkında iki yazılı kaynaktan, 'Kojiki' (Eski Meselelerin Kayıtları) M.S. 712 ve 'Nihonshoki' (Japonya Kronolojileri) M.S. 720 tarihli eserlerden öğrenebiliyoruz. Japonya'yı kuran tanrıların soyundan geldiğine inanılan Japon imparatorunun sülalesi bu inancı hala devam ettirmektedir. Tüm Japon adalarına yayılmış irili ufaklı seksen binden fazla Şintō mabedi vardır (Shukyo Nenkan, 2008). Japonya Telefon Rehberi (Town Page)' ne baktığımızda sadece on bin kadar Şintō mabedinin telefonu bulunmaktadır. Diğerleri dağlarda, her zaman bir rahibin bulunmadığı, belli kutlamalarda veya festivallerde, o yörenin halkı tarafından dua etmek için gidilen mabetlerdir. Şintō mabetleri dışında her Japon evinde birer *Kamidana*, (Tanrılara İbadet Evi) bulunur. Bunların şekli küçültülmüş Şintō mabedi gibidir ve evin yüksekçe bir yerinde, doğu veya güney yönüne bakacak şekilde tutulur. Herkes, yaşadığı bölgenin kendisine en yakın Şintō mabedinden alınan *O-fuda* duaların yazılı olduğu tahta levhaları bir nevi dua etmek için *Kamidana* önünde tutar.

B. Japon Geçiş Törenleri

Japon yaşamında *Geçiş Törenleri*'nin çok önemli bir yeri vardır. Japon inancına göre bu törenler doğumdan itibaren değil, annenin hamile kaldığı andan itibaren başlar ve ölüm sonrasına kadar da devam eder. Çocuğun anne karnındaki evresinden başlayan bu törenler, okula başlama, ergenlik dönemi, reşit olma, evlilik, işe başlama, tehlikeli veya kutlu sayılan yaş törenleri ve ölüm ile ilgili törenlerde dahil olmak üzere, bir ömür boyu devam etmektedir. Tümünü bu çalışmada ele almak mümkün olmadığından, burada sadece doğum öncesi ve doğum sonrası, yedi yaş törenlerine kadar ki dönem incelenmiştir.

Japon doğum öncesi ve doğum sonrası geçiş törenleri çok eski tarihlere kadar gitmektedir. Bunların bazıları Heian dönemi (8-12 yy), Kamakura dönemi (12-14 yy), Muromaçi dönemi (14-16 yy), veya Edo döneminde (17-19 yy) başlamıştır. O dönemlerde çocukların doğumdan sonra hayatta kalmaları zor olduğundan; aileler çocukların sağlıklı olmaları için dilekler tutar, Şintō mabetlerindeki yerel *Ubusuna* tanrılarına dua ederlerdi. Bu amaç doğrultusunda mabetlerde çeşitli törenler düzenlenir. Günümüzde de bu tür geçiş törenlerinde Şintō mabetlerine gidilir, dualar edilir ve evdeki Şintō sunağına duaların yazılı olduğu tahta muskalar (*ema*) getirilir. *Ubusuna* tanrısı veya bir diğer adıyla *Ucigamisama*, belli bölgenin yerel tanrısıdır ve yeni doğan çocuk bu yerin bir ferdi

olacağından, ilk önce kendi evini koruduğuna inanılan bu tanrıya götürülür. *Ucigamisama*, o bölgeye yerleşmiş, bölge insanlarını koruyan tanrıdır. Bu yerel *Ubusuna-Ucigamisama* tanrılara tapan o bölge insanına da *Uciko* denir. Şintō inancında binlerce, yüz binlerce, hatta milyonlarca tanrı vardır. Bunlara, sekiz milyon tanrı anlamına gelen *Yaoyorozu no Kami* denir. Şintō mabetleri, hem yerleşik alanlarda, hem de dağlık alanlarda *Hokora* olarak tabir edilen basit ahşap yapılardan ibaret olabilir. Hokoralar terk edilmiş binalar görüntüsü verse de, çeşitli dini ritüeller için Ucikoların toplandığı ve çeşitli etkinliklerin uygulandığı yerlerdir. Bu ritüeller için şehirlerdeki Şintō mabetlerinde çalışan rahipler görevlendirilir.

Japon *Geçiş Törenleri* ile ilgili bu araştırma Şikoku adası, Ehime vilayeti, Ōzu ilçesinde gerçekleştirilmiştir. Adanın yüzölçümü 18300 km² olup Türkiye'nin Avrupa kısmından daha küçüktür. Doğu-batı ekseninde uzanan dağlar, iklimi ikiye böler. Büyük Okyanus tarafı bol yağmurlu ılıman iklime sahipken, Seto İçdeniz tarafı ise az yağmurlu olup yine ılıman iklime sahiptir. Bazen, Büyük Okyanusta oluşan tayfun ve fırtınalara maruz kalsa da, ada, mandalina ve zeytin üretimine elverişlidir. Japonya'nın en büyük dört adasından biri olan Şikoku, aynı zamanda ülkenin en meşhur hac ziyareti yerlerinden biridir. Ada boyunca 88 (tamamı 108) kutsal tapınağı yürüyerek gezen hacılar, sadece yaşlılardan ibaret olmayıp, genç üniversite öğrencilerine de sık rastlanır. Bu hacıların özel beyaz kumaştan kıyafetleri, başlarında sazdan yapılmış koni şeklinde şapkaları, ellerinde 108 boncuklu *Nencu* tespihi ve *Cirei* zili, *Kongōzue* denen uzun bastonu ve ona takılı bir zil bulunur. Bu zilin sesi, daha uzaklardan bir hacının yaklaştığını haber verir. Japonya'nın başka bölgelerinden gelen hacılara yerli halk çok saygılı davranır, onlara yardım etmekten kaçınmazlar. Herkes elinden geldiği kadar yemek, konaklama, tuvalet gibi ihtiyaçlarında yardımcı olur. Hac ziyareti, sadece hacılar tarafından yapıldığına değil, yanlarında kutsal kişilerin ruhları da birlikte olduğu inancı bu yardımlaşmanın sebebi ya da kutsallığına işaret edebilir. Yanlarında getirdikleri not defterlerine her tapınağın ziyaret edildiğini ispatlayan al renkli büyük mühürler basılır. Mührün üzerine, rahiplerin siyah mürekkep kullanarak, duaları okuduklarına dair kaligrafi fırçası ile yazdıkları zarif yazılarla birlikte bu defterler, aile hazinesi sayılır ve evlerinde özenle muhafaza edilir. Kutsal tapınak ve mabetlerle iç içe yaşayan Japon halkının,

eski tarihlerden kalan inanç ve geleneklerine sahip çıkarak, onları bugün de yaşatmaya gayret gösterdiklerini görülür.

C. Amaç ve Kapsam

Bu çalışma, Japon doğum, bebeklik ve erken çocukluk dönemi geçiş törenlerini incelemeyi amaçlar. Geçiş törenleri uygulamalarında Şintō veya Budizm inancına ilişkin öğelerin varlığı araştırılmıştır. Ayrıca, bölgesel saha araştırması yapılarak, özgün bir çalışma hedeflenmiştir. Bu araştırma Japonya'nın Şikoku adası, Ehime ilinin küçük bir kasabasında Japon ailelerinin kendi çocuklarına düzenledikleri *Geçiş Törenleri* hakkında verdikleri bilgiler ve kaynaklardan yararlanarak yapılmıştır. Çalışmada, Japon doğum geçiş törenlerinden, hamilelik döneminden başlayıp, yedi yaş, okula başlama çağına kadar ki bölümü ele alacaktır. Bu aşamada yapılan törenler, doğum öncesi, bebeklik ve bebeğin çocukluk dönemine girme evresini kapsar.

D. Uygulamalar

1. Doğum Öncesi Töreni - Çakutai no İvai veya *Obi-İvai* (Kemer Takma Kutlaması)

Doğum öncesi Geçiş Törenlerinde *Obi-İvai*, bebeğin güvenli döneme girdiğini işaret eden bir kutlamadır. Hamileliğin beşinci ayına girildiğinde, kendi annesi bir çeşit kemer (*Hara-Obi*) hediye eder. Bu tören on iki hayvan takvimine göre Köpek Gününde (*İnu-no-Hi*) gerçekleştirilir. Köpeklerin rahat doğum yaptıklarına inanıldığından, Köpek Günü bu kutlama için seçilmiştir. Kendi doğumları da sancısız, kolay olması dileğini içeren bu tören, Şintō mabedinde yapılır. Eğer hamile kadın kendi gidemez durumda ise, hediye edilecek kemer Şintō mabedinde okutulduktan sonra hediye edilir. Köpek, aynı zamanda Şintō mabetleri önlerinde, mabedi ve bu kutsal mekâna kötü ruhların girmesini önleyen *Komainu*'lar ile eşdeğerdir. On iki hayvan takvimi bilhassa yıllara verilen hayvan isimlerinden tanınır, fakat her ayın günlerine de on iki hayvan takvimi uygulanır. Buna göre her aya en az iki defa köpek günü isabet eder (Şekil 1). Japon eski takviminde günlerin ayrıca kutlu, az kutlu, sabaha kadar kutlu, öğleden sonra kutlu, ya da uğursuz olarak altı farklı gruba ayrılmış durumdadır. Bunlardan en kutlu/uğurlu sayılan gün *Taian* olarak bilinir ve nişan, düğün, hediye verme gibi özel etkinlik veya törenlerin bu güne denk gelmesine özen gösterilir. *Hara-Obi*

kemer hediyesi de Köpek Gününün Taian'a rast gelmesi en uğurlu olacağı bilinir ve verilen kişiye şans getireceğine inanılır. Diğer günlerin isimleri kutluluk derecesine göre sırasıyla *Senşō*, *Tomobiki*, *Senbu*, *Butsumetsu*, *Taian*, ve *Sekiguçi* toplam altı çeşittir. En kutlu günü *Taian* olduğunu belirtmiştik. En kötü veya uğursuz sayılan gün ise *Butsumetsu*'dur ve bu gün cenaze törenleri dışında hiçbir tören yapılmaz. *Senşō*, acele edersen kazanırsın anlamında, sabahtan öğlene kadar şanslı bir gün sayılır. *Tomobiki*, arkadaşları da çektiğine inanılan uğursuz bir gün sayıldığından, bu günde cenaze törenleri dahi yapılmaz, tüm krematoryumların kapalı olduğu, tatil yaptığı gündür. *Senbu* günü, öğleden sonra daha şanslı sayılır, *Butsumetsu* günü en uğursuz gün olduğundan, bu güne rastlayan düğün görülmemektedir. *Taian*, diğer altı gün arasında en uğurlu sayılır, düğün gibi her türlü kutlama töreni bu güne denk gelmesine dikkat edilir. *Sekiguçi* kelimesindeki *Seki*, kırmızı anlamına gelir ve ateş, yangın, ölüm gibi uğursuzlukları çağrıştırdığından, başlanılan her işin kötü sonuçlanacağına işaret eder. Günümüzde pek kullanılmasa da, on iki hayvan takvimi bir günün saatlerine de uygulanır ve her iki saate bir hayvan ismi gelecek şekilde ayarlanmıştır.

Tablo 1. 2012 yılı takviminde Köpek Günü tarihleri (Yeşil renkli tarihler Taian (Uğurlu) günleri gösterir)¹

Ocak	2 (Pt)	14 (Ct)	26 (Pe)
Şubat	7 (Sa)	19 (Pz)	
Mart	2 (Cu)	14 (Ça)	26 (Pt)
Nisan	7 (Ct)	19 (Pe)	
Mayıs	1 (Sa)	13 (Pz)	25 (Cu)
Haziran	6 (Ça)	18 (Pt)	30 (Ct)
Temmuz	12 (Pe)	24 (Sa)	
Ağustos	5 (Pz)	17 (Cu)	29 (Ça)
Eylül	10 (Pt)	22 (Ct)	
Ekim	4 (Pe)	16 (Sa)	28 (Pz)
Kasım	9 (Cu)	21 (Ça)	
Aralık	3 (Pt)	15 (Ct)	27 (Pe)

2. Doğum Sonrası Törenleri Şiçiya - (Meimei no İvai) Ad Verme Kutlaması

Doğumdan yedi gün sonra çocuğa isim verme töreni yapılır. Eskiden bebek ölüm oranı yüksek olduğundan, ismin verilmesi, yaşayacağına dair bir kanıt olmuştur (Yamamoto, 2007). Yeni doğan bebeğin ismini akraba ve arkadaşlara

¹ <http://memoru.babymilk.jp/ninnsinn/tyuuki/hukutai.html>

ilan etme törenidir. Üç katlanan *Hōşogami*-özel bir Japon kâğıdın ortasına gelecek şekilde çocuğun ismi yazılır. İsmi sağ omzuna anne-babanın isimleri, sol alt köşesine doğum tarihi ve karton kâğıt açıldığında ismin sağına gelen boş tarafa *Meimei* (Ad Verme) yazılır. *Sanpō*-sunak tepsi üzerinde evin içinde bulunan *Tanrılara İbadet Evi- Kamidana*'ya konulur.

İsim verme töreni, hastaneden taburcu olduktan hemen sonra, yedinci günü yapılır. İsim kâğıdı yazıldığında bebeğin başucuna veya herkes tarafından görülebilecek *Tokonoma* (Cumba-Girinti), *Kamidana*, *Kamoi* (Lento, Üst Eşik) gibi yerlere konarak, gelen misafirlere ve ataların ruhlarına ailenin yeni üyesi tanıtılır. *Kamidana*'ya Japon rakısı-*Sake*, Tuz, *Sekihan*-kırmızı pilav gibi adaklar sunulur, bebeğin mutluluğu için dua edilir. O gün, *Sekihan*, *Tai* (Kırmızı Çipura balığı) gibi uğurlu sayılan yemekler yenir. Bebeğin el ve ayak izleri kırmızı boya ile *Meimei* kâğıdına anı olarak basıldığı da görülür.

3. Hatsu-Miya-Mairi (Şintō Mabesinde İlk Tören)

Bebek, doğumundan sonra ilk defa, yaşadığı bölgenin Şintō mabedine götürülür ve tören yapılır. Bu tören, onu yerel *Ucigamisama-Ubusuna* tanrısına tanıtma amacı taşır. Böylece, o da artık bir *Uciko* sayılır ve sağlıklı büyümesi için tanrıların himayesi altına girdiğine inanılır. Şintō mabesinde düzenlenen bu tören, çocukların doğumundan bir ay kadar sonra yapılır². Bu tören için gidilecek Şintō mabesinde önceden rezervasyon gerekmektedir. Mabet'e varıldığında, anneanne tarafından bebeğe hediye edilmiş bayramlık elbiseyi giydirip, babaanne veya annenin kucağında mabede girilir. Mabedin kutsal alanına girişi simgeleyen *Torii*'nin altından geçerek bahçedeki *Çōzu*-abdest alma yerine gelinir. Uzun saplı *Hişaku*-kâsesi ile ilk önce sol el, sağ el ve tekrar sol ele dökülen su ile ağız yıkanır (*Misogi*). *Saisenbako*-bağış kutusuna bozuk para atılır ve mabedin önünde asılı çanı salladıktan sonra ibadet edilir. Bu ibadet şekli, Şintō mabetlerinde ilk önce iki kez hafif eğilerek selam verilir, iki kez eller göğüz hizasında şaplatılır ve tekrar eğilir. Bu işlemler bitince, *Miko*-rahibesi size törenin yapılacağı yere kadar yol gösterir. Şintō rahipleri *Norito* dualarını okur ve çocuğun sağlıklı ve başarılı olması dilekleri tutulur. Bazı yörelerde *Ayatsuko* denen tören yapılır. Bebeğin

² Erkek çocukları doğumdan sonra otuz birinci gün, kız çocukları ise doğumdan sonra otuz ikinci gün götürülür.

anlını evin kaplarında oluşan is ile Japonca köpek işareti yazılır. Bu is, evin ocağında bulunan *Kōcinsama*-ateş tanrısından alınması, bebeğin bu tanrı tarafından kötü cin ve şeytanlardan korunacağına inanılır. Şintō mabedinde düzenlenen bu tören için *Hatsuhoryo* denen bir ücret ödenir. *Hatsuho*, her sene pirinç hasadı zamanında tanrılara adak olarak sunulan ilk kesilen pirinç tutamına verilen addır. İlk defa *Ucigamisama* tanrıları huzuruna çıkarılan çocuk için ödenen para bir çeşit adak sayıldığından, bu isim verilmiştir. Tören sonrasında, hazır herkes bayramlıklarını giyip gelmiş olduğundan, hep birlikte fotoğraf stüdyosuna gidilir. Son zamanlarda, Şintō mabedindeki törende kullanılan bebek örtüsü ve kıyafetler bu fotoğraf stüdyolarından kiralanır. Aile, o günün anısına, bebekle birlikte ilk resmi albümünü çektirir.

4. Kuizome (İlk Yemek Töreni)

O-Kuizome töreni, bebeğe ilk defa çubuklarla yemek yedirildiği, *Haşi-zoroe*, *Haşi-hacime* olarak da adlandırılır. Doğumun yüzüncü günü dolayısıyla *Momoka-ivai* olarak da bilinir. Doğumdan yüz gün sonra, bebeğin süt dişlerinin çıkmaya başladığı dönemdir. Aslında bu kutlama, bebeğin süttten kesme niyetini taşır. Her iki tarafın aileleri evde toplanır, birlikte büyük bir kutlama yaparlar. Çocuğun, ömür boyu yiyecek sıkıntısı çekmemesi için dilek tutulan bu törende, günün önemini vurgulayan özel yemekler hazırlanır. Bebek için ayrı bir tepsi-*O zen*'de her biri farklı anlam taşıyan yiyecekler hazırlanır. Başıyla birlikte pişirilen *Tai* (Çupra) balığı, Japoncada *O-medetai* (uğurlu) sözü içinde bulunmasından dolayı, uğur getireceğine inanılır. Başıyla birlikte pişirilmesinde, gelecekteki iş hayatında lider olması dileği saklıdır. Menüde, kırmızı fasulye suyunda pişirilen *Sekihan*, yumuşak *Tofu* dolu bir tas *Miso* çorbası, turşu salatası, muz-erik-portakal gibi meyveler vardır. *O-zen* tepsisinde görülen her iki ucu inceltilmiş *Ryokuçibaşi* çubukları kullanılır. Bir tarafı ile kişi kendisi yerken, diğer tarafıyla da tanrıların yiyebilmesi düşünülmüştür. Bu çubuklara *Yanagibaşi*-söğüt ağacı çubukları da denir. *O-Kuizome* töreni için Ehime bölgesinde en ünlü Şintō tapınaklarından biri, *Varei Cinca* mabedinden alınmış *Ryokuçibaşi* çubukları hazır bulundurulur. Çubuk kesesinin üzerinde 'uzun ömür' dileği içeren *Kotobuki* yazısı göze çarpmaktadır (Resim 1). Bu törene bazı bölgelerde *Hagatame-İvai* (Dişleri Sertleştirme Töreni) adı verilir. Tören için, yerel Şintō mabedi bahçesinden alınan bir *Hagatame-İşi* taşı, *O-zen* tepsisine konulur, çocuğun dişlerinin bu taş gibi sert

ve sağlam olması dileği tutulur. Tören bitiminde bu taş tekrar mabedin bahçesine bırakılır.

Resim 1. O-Kuizome (İlk Yemek Töreni) yemek tepsi

5. Hatsu-Zekku (İlk Mevsim Töreni)

Sekku, eski Japon takviminde mevsimlerin değişimini bir kısım gelenek ve göreneklerle kutlandığı günlere denir. Bunlardan bazıları, yedi Ocak'ta kutlanan *Cincitsu-Nanakusa*, üç Mart'ta kutlanan *Cōşi/Cōmi* ya da halk arasında *Momo no Sekku* olarak adlandırılan kız çocukları bayramı, beş Mayıs *Tango no Sekku* erkek çocukların bayramı, yedi Temmuz *Tanabata* bayramı, dokuz Eylül *Çōyo-Krizantem* şenliği gibi, başlıca kutlanan *Sekku* bayramlarıdır. Görüldüğü gibi, yedi Ocak *Cincitsu-Nanakusa* bayramı dışında, diğer *Sekku* bayramları aynı sayıların tekrarı olan tarihlere denk gelmektedir. Üçüncü ayın üçü (3-3), beşinci ayın beşi (5-5), yedinci ayın yedisi (7-7), dokuzuncu ayın dokuzu (9-9) gibi tekli sayıların tekrarlandığı günlere kutsal bir anlam ve büyü kattığından, mevsim değişiklikleri kutlamalarına seçilmişlerdir. Eski Çin takviminde Bir Ocak-Horoz Günü, İki Ocak-Köpek Günü, Üç Ocak-Yaban Domuzu Günü, Dört Ocak-Koç Günü, Beş Ocak-Boğa Günü, Altı Ocak-At Günü olarak belirlenmiştir. Yedi Ocak günü da insana ayrılmış ve İnsan Günü (*Cincitsu*) olarak adlandırılmıştır (Shiota, 1969). *Hatsu-Zekku*, yeni doğan çocuğun ilk defa karşıladığı üç Mart'taki *Momo no Sekku* veya beş Mayıs'taki *Tango no Sekku*'lardan biridir. Kız veya erkek çocuk bayramları sayılan bu özel günlerde, aile ve akrabalar, bazen arkadaşlar da çağırılır ve yemekli bir eğlence düzenlenir. Çocukların sağlıklı büyümeleri için, oyuncak bebek, savaşçı miğferi, çiçek veya başka hediyeler verilir. Bu hediyelerin bir anlamı da nazarlıktır. Çocuğu nazarlardan, başlarına gelebilecek her türlü kötülüklerden

bu bebekler veya miğferin koruyacağına inanılır. Üç Mart *Momo no Sekku* kız çocukları bayramında eskiden kâğıttan *Hitogata* insan figürü kesip, onu kendi vücudunda ovaladıktan sonra nehir veya denize salıverme geleneği vardı. Bir çeşit arınma veya temizlenme merasimi olup, kendi üzerinde var olan tüm negatif enerji (nazar) veya kirlenmeleri alıp götürdüğüne ya da *Hitogata*'ya geçtiğine inanılır. Bu *Hitogata* figürü Edo döneminde *Hina-Ningyo* şeklini almış ve günümüzde kutlanan *Hina Matsuri* bayramına dönüşmüştür. Evlerde oyuncak bebek sahnesinin kurulması ve bir ay boyunca sergilenmesi, *Hina Matsuri* bayramının en belirgin özelliğidir. Şikoku'da, yedi katlı sahne kurulur (Resim 2). Bu sahne kırmızı bir örtü ile kaplı ve İmparatorluk sarayı düğün merasimi simgeleyen sahne oluşturulur. En üstte İmparator ve İmparatoriçe'nin (Prens veya Prensesin) temsili oyuncak bebekleri süslenir. Diğer katlarda farklı mertebelerdeki hizmetçilerin oyuncak bebekleri yer alır. Bunlar sırasıyla, üç üst düzey kadın memurlar vardır. Alt sırada beş kişilik müzisyenler grubu oturtulur. Onların altında iki bakan-vezir, en altta da üç koruma askeri ile toplam on beş kişi vardır. Onların altında kalan iki katta ise kutlu sayılan minyatür süsler, gelin arabası, çeyiz sandığı, makas ve iğne kutuları, bebek kundağı, yeşil çay seti gibi evlilik için gerekli eşyaların birer örnekleri sergilenir. Ehime bölgesinde bu sahne 3 Nisana kadar bir ay boyunca sergilenir ve kesinlikle 4 Nisana bırakılmadan toplanması gerekir. Eğer toplanmadan kalır ise, o kız çocuğunun geç evleneceği ya da evde kalacağına inanılır. Bazı bölgelerde, moçi pirincinden kaynatılan *Şirozake*-Beyaz Rakı içilir, *Kusa-moçi* adında, *azuki* ve yapışkan pirinç pilavına misk otu katarak elde edilen yeşil renkli bir çeşit tatlı yenilmektedir (Shiota, 1969).

Resim 2. *Momo no Sekku* (Kız çocukları kutlaması) sahnesi

Tango no Sekku, erkek çocuğu bayramı, beş Mayıs'ta kutlanır. İlk defa kutlanan beş Mayıs erkek çocuğu bayramı en görkemlisidir. Evlerin dışında uzun bir direğe *Koinobori*-sazan balıkları şeklinde bayraklar asılır. Bunlar siyah, kırmızı, mavi renklerde olur ve bazen yine renkli kurdelelerle süslenir. Sazan balıkları, doğdukları bölgeye geri dönmeleri, *Ryumon* şelalesini tırmanarak ejder olacağına, 'güçlükleri yenip kaynaklara ulaşacak erkeklığı, renkli kurdeleler ise bayramı ve mutluluğu'(Güvenç, 1989) simgeler. Şikoku'da gerçekleştirdiğimiz araştırmada, evin dışında iki direk üstüne bayraklar asılmıştı. Bunlardan bir tanesi, yukarıda bahsettiğim sazan balıkları asılı olan direktir. Diğerinde ise, yetmiş-seksen santimetre genişliğinde, yedi-sekiz metre uzunluğunda, üzeri samuray savaşçıları resimli bir bayrak asılır. Bu büyüklükteki bayraklar kilometrelerce uzaklardan görülür ve o evde erkek çocuğun olduğunu bu sayede anlaşılır. Her iki bayrağı da anne tarafı hazırlayıp getirir. Bayrakların üzerinde her iki ailenin de arması vardır. Kırmızı renkli arma anne tarafına aittir. Siyah renkli arma ise baba tarafındır (Resim 3). İlk defa kutlanan *Tango no Sekku* için özel bayram yemekleri hazırlanır (Resim 4). *Tai*-Çupra balığı, günün anlam ve önemini, *Omedetai*-kutlama havası vermektedir. *Suşi*, karides kızartması, kurutulmuş yosunla sarılı *Futomaki* suşisi, al-beyaz kutlu renklerde balık ezmesi *kamaboko*, tavuk kızartması *karaage* gibi başka uğurlu sayılan yemekler de yapılır. *Hatsu-Zekku* kutlaması yapılan erkek çocuğuna, bu günün anlamını ifade eden zırh veya miğfer hediye edilir (Resim 5). Bunlar, eski samuray dönemine ait savaşçı giysileri olup, ok ve yay, replika Japon kılıcı ile birlikte evin içinde sergilenir. Evin dış kapısına *şöbu*-iris ve *yomogi*-misk otu bitkileri konulur. İris çiçeğinin ve misk otunun dışarıdan gelebilecek kötü ruhları kovduğuna inanılır. *Şöbu*-iris çiçeğinin seçilmesi, yapraklarının kılıcı andırması, aynı zamanda, yiğitlik, mertlik, kahramanlık gibi anlamları olan bir başka Japonca kelime ile aynı telaffuzda olmasıdır. Erkek çocuğun savaşçı ruhlu, mücadeleci ve sağlıklı büyümesi dilekleri tutulur.

Resim 3. Koinobori (Sazan balığı) bayrakları

Resim 4. Tango no Sekku (Erkek çocukları) kutlaması

Resim 5. Hatsu-Zekku (İlk mevsim) hediyeleri – Zırh ve miğfer

6. İssai no Tancōbi (Birinci Yaş Kutlaması)

Hatsu-Tancō-no-İvai, bebeğin ilk doğum günü kutlamasıdır. Çocuğun, sağlıklı şekilde bir yaşına girmesinden dolayı, yerel *Ubusuna* tanrılarına ve ataların ruhlarına şükredilir. Japonya'da yaş almalar (*Toşitori*), bir Ocak tarihi esas

alınırdı (Güvenç, 1989). Fakat ilk yaş gününe özel olarak çocuğun doğumundan tam bir yıl sonra birinci doğum günü kutlaması yapılır. Bu yaş sayımı *kazoedoşi* olarak bilinir. Bu eski geleneğe istinaden, günümüzde de birinci yaş günü hala çok önemsenir ve coşku ile kutlanılır. Birinci yaşını bitiren çocuğun sırtına *İşşō-moçi* pilavı takılır ve ayakta durabilirse herkes tarafından alkışlanır. *İşşō-moçi* pilavı, yapışkan (lapa) moçi pilavından yuvarlak pide şeklinde hazırlanır ve bazen sadece sırtına, bazen de arkalı önlü iki tane olup, bebeğin omuzlarından aşağıya sarkacak şekilde bağlanır. *İşşō*, bir ağırlık ölçüsüdür ve yaklaşık olarak iki kilo (1800 gr) gelmektedir. Bir yaşında yeni taytay durmaya başlamış, ya da henüz yürümemiş bebeğin bu ağırlık altında düzgün durması elbette ki çok zor, nerdeyse imkânsız bir olaydır. Bu gibi gelenekler batı toplumlarında çocuğa yapılan bir eziyet gibi görülebilir, fakat doğu toplumlarında büyüme çağında gerekli kaideler olarak bakılır ve öyle idrak edilir. *İşşō* telaffuzu, Japoncada ‘ömür boyu’ kelimesi ile aynı olduğundan, yaşamı boyunca dertsiz, yemek sıkıntısı çekmeden, uzun ömürlü bir hayat dileğini iletir. Sırtına takılan bu yük, karşılaşılabilecek zorluklara karşı vereceği mücadelenin alâmeti olarak görülür. Bebek eğer güçlü ve bu ağırlığı kolayca taşırsa, düşmesi için bilerek itilir. Bir Japon atasözü, *Nana korobi, ya oki* (Yedi defa düşsen de Sekizinciye tekrar ayağa kalk) diye öğretir. Daha bebeklik çağında, karşılaşılabilecek zorluklardan yılmamaları, gayret ve çaba göstermeleri, asla vazgeçmemeleri öğretilir. Bazı bölgelerde, *İşşō-moçi*’yi *Kotobuki* (uzun ömür) yazılı *Furoşiki* bezine sarıp takılır. Bebeğin sağlıklı bir ömür geçirmesi ima edilir. *İşşō-moçi* genelde sırta takılır, ancak Şikoku adasında kaldığımız aile, çocuğun sırtına ve önüne gelecek şekilde iki torba takmışlardı (Resim 6). Bu vaziyette çocuk daha dengeli durabilir, ev halkı da bebeğin ayakta durabildiğinden memnun kalır. *İşşō-moçi* pilavı insanın bir devir tamamladığına inanılan *Kanreki* (altmış yaş) töreninde de kullanılır. Altmış yaşından sonra insanın yeniden doğduğuna inanıldığından, kırmızı elbise ve kırmızı kukuleta gibi bebek hediyeleri verilir. Bu törende *Kohaku* (kırmızı-beyaz) *moçi* pilavı hazırlanır ve süslenir. *Moçi* kelimesine, Japoncada uzun ömürlü anlamına gelen *Naga-moçi* (uzun ömürlü), *Moçigaii* (uzun süre dayanan) kelimelerini çağrıştırmaktan, bu kırmızı-beyaz kutlu renklerdeki moçi ile uzun ömürlülük dilekleri tutulur. Tanrıların üç kutsal simgesinden biri olan *Yata no Kagami*’yi çağrıştıran, yılbaşında Şintō tanrılarına sunulan *Kagami-moçi*’e benzetilmesi, Güneş Tanrısı *Amaterasuōmikami*’nin ilahi koruması altına girdiği hissi verir.

Resim 6. İşşomoçi pirinç hamuru torbaları

7. Çocukluk Törenleri - Şiçi-Go-San (Üç, beş ve yedi yaş törenleri)

Şiçi-Go-San, Japocada Yedi-Beş-Üç sayılarını ifade eder. Çocuklar üç, beş, yedi yaşlarına geldiklerinde her sene on beş Kasım'da kutlanan bayramın adıdır. Kasım ayı; uğursuzlukların geçtiği, şansın tekrar geri geldiğine (*İçiyō-Raifuku*) inanılan bir aydır. Bu ayın on beşinci günü ise, dolunaya işaret ettiği kutlu bir gün sayılır (Shiota, 1969). Kasım ayında hasat mevsimi bitmiştir ve *Ucigamisama* tanrılarına verdikleri nimetler için şükredilir. Üç, beş veya yedi yaşlara gelen kız ve erkek çocukları bayramlık giysilerini giyip, ailece Şintō mabedine gidilir. Şintō mabedinde *Çincusama* (nahiye)-*Ucigamisama* tanrılarına çocukların bu yaşa kadar sağlıklı büyüdükleri için şükredilir, yine sağlıklı olmaları için dua edilir. Şintō rahibi, elinde yıldırım çizgilerine benzeyen *Şide* kâğıtları takılmış bir değneği savurarak *Norito* duaları okur ve *Sakaki* denilen, yaprakları yıl boyunca yeşil kalan ağcın kısa dalların ucu kendine gelecek şekilde tanrılara sunulmaktadır. Bu tanrılar yerel *Ucigamisama* tanrılarıdır ve çocukların artık o toplumun bir üyesi *Uciko* olarak statüleri tescillenmiştir. Erkek çocukları üç ve beş yaşlarında, kız çocukları ise üç ve yedi yaşlarında iken kutlanır. Eskiden üç yaşına kadar çocukların saçları uzatılmamakta, sürekli kazıtılmaktaydı. Üç yaşından itibaren saçların uzatılmaya başlanmasına *Kamioki* denir. Beş yaşına gelmiş erkek çocuğuna ise ilk defa *Hakama*, bol paçalı uzun pantolon giydirilir, *Hakama-Gi* töreni yapılır. *Hakama-Gi* töreni, oğlan çocukların bebeklikten çıkıp, çocuk

olmaya başladıkları yaştır (Güvenç, 1989). Yedi yaşındaki kız çocuklarına, o zamana kadar ipe bağlanan *kimonosuna* ilk defa *Obi*, geniş kemer bağlanır. Bu törene *Obitoki* denilmektedir. Bir Japon atasözü, ‘Yedi yaşına kadar çocuklar tanrılara aittir’ demektir. Çocuğun yedi yaşına gelmesi, hayati tehlikeleri atlattığını, artık bir birey olarak topluma katılabileceğini göstermektedir. Bu törenlerde çocuklara *Çitoseame* şekerleri verilir. Bu şekerin ince ve bir metreye kadar olan uzunluğu, uzun ömürlülüğü simgeler. *Çitoseame*, Japoncada Bin-yaş-şekeri anlamına gelmektedir. *Çitoseame* şekerlerin poşetlerinde turna, kaplumbağa, çam-bambu-erik ağaçlarının resimleri vardır ve şans getireceğine inanılır. Bu bayram, çocukların gelişim döneminde, ülke çapında uygulanan farklı geçiş törenlerin de kökeni olmuştur (Honna&Bates, 1986). Üç, beş ve yedi yaşların farklı algılaması da, bu yaşlarda yapılan törenlerin önemini bir kat daha artırır. Üç yaşındaki çocuk konuşmayı, beş yaşındaki bilgeliği, yedi yaşında da olgunluk dışlerini tanrılardan bağışlandığına inanılır.

Sonuç

Bu çalışmada öncelikle Ehime bölgesi incelenmiştir. Fakat doğum öncesi ve sonrası yapılan bu kutlamalar ve törenlerin Japonya genelinde görmek mümkündür. Bölgesel farklılıklar söz konusu olduğu gibi, benzerlikler de gözlemlenebilir. Doğum öncesi ve yedi yaş törenine kadar geçiş dönemlerini tekrar gözden geçirirsek; ilk önce, hamilelik döneminde yapılan *Çakutai no İvai* töreni, büyümeye başlayan karnın yükünü *Hara-Obi* kemeri ile sımsıkı bağlayarak hafifletmek, ayrıca Şintō Tanrılarının ilahi korumasını almak için düzenlendiği görülür. *O-Şiçiya* isim takma töreni, loğusanın ve bebeğin eve geri dönmeleri, ad takma-tanıtma kutlamasıdır. *Hatsu-Miya-Mairi*, ilk defa Şintō mabedini ziyaret etme ve tanrılara bebek için dua etme merasimidir. *O-Kuizome* töreni için Şintō mabedinden alınan çubuklarla ilk defa katı yemek yedirme taklidi yaparak, hayatı boyunca yemek sıkıntısı çekmesin diye dualar edilmektedir. *Hatsu-Zekku*, mevsim değişikliği ve ilk kez kutlanan kız ve erkek çocuğu bayramıdır. *İssai no Tancōbi* birinci yaş günü, tanrılara ve ataların ruhlarına teşekkür etme, çocuğu korumaları altına almaları için dua etme törenidir. *Şiçi-Go-San* yedi-beş-üç yaş törenleri bebeklerin çocukluğa geçişi kutlanır ve bundan böyle yerel tanrılarının çocukları (*Uciko*), yöre tanrılara tapınıldığı yerin birer ferdi sayılmaya başlanırlar.

Doğum öncesi ve sonrası yapılan bu kutlamalar ve törenlerin pek çok anlamı vardır. Hamile kadın anneliğe hazırlanırken, erkek de baba olma yolundadır. Her ikisi için de bir statü değişikliği söz konusudur. Daha evvel hamile kadın, *Hara-Obi* kemeri yerine, kocasının iç çamaşırı niyetine kullandığı *Şita-Obi* bezini kullanırdı. Kocasının iç çamaşırı bezi, doğumu kolaylaştıracak büyüye sahip olduğu sanılırdı. Birinci yaş günü kutlamasında sırtına bağlanan *İşşōmoçi* ile çocuğun devrilmesi, büyüdüğünde hemen anne babasından ayrılıp gitmesin, onlara hor davranmasın gibi dilekler de içermektedir. Hep birlikte yenen yemekler, hamile kadına ve bebeğe güç vermek ile birlikte, yakın akraba ve tanıdıklara yeni gelecek aile üyesinin kabul edilmesi, bir nevi onay alınması anlamına gelirdi (Matsuoka, 2003). Yeni doğan bebeğe isim verme töreni *O-Şiçiya*, çok büyük bir anlam taşımaktadır. Japonların eski inancına göre, insanın bedenine verilen isimden ziyade, ismin onun ruhuna verildiğine inanılırdı. Bir kadın, bu kutsal ismi herkese söylememektedir. Sadece evleneceği erkeğe söyleyebilir. İsmi söylemesi, o kişiye ruhunu açtığı anlamına gelir (Iwai, 2003). Bazı bölgelerde, *Hatsu-Miya-Mairi* töreni sırasında, *Uciyamisama* tanrıları tarafından bebeğin kabul edilmesi için, bebek, bilinçli olarak ağlatılır (Yamamoto, 2007). Törenler sırasında sergilenen oyunlarda, oyuncular farklı maskeler takar. Bu korkunç maskeli tanrılar çocukları korkutup ağlatması da bundan dolaydır.

Ayrıca, *Tai-Omedetai* (uğurlu), *Moçi-Nagamoçi* (uzun yaşam), *İşşō-İşşō* (ömür boyu) gibi kelimelerin, Japoncada farklı yazılış, fakat aynı telaffuzda olup, uğur getiren anlamlar içerdiğinden, bu tür kelime oyunları (*Go-Ro-Avase*), Japon kutlama törenlerinde pek sık görülmektedir. Bu tür kelime oyunlarının bilimsel bir açıklaması bulunmamaktadır. Fakat batıl inanışlardan kaynaklı bazı öğeler Şinto inanç sistemi içerisinde yer bulmuş, yüzlerce yıl boyunca Japon düşünce tarzını ve kültürünü biçimlendirmiştir.

Doğum sonrası ile başlayan bu ilk kutlamalar ve törenler, çocuğa büyüme aşamasında çok önemli bir eğitim, terbiye ve disiplin aşlamaktadır. Ataların ruhlarına saygı, yerel Şintō tanrılarına bağlılık ve en önemlisi, aile içi bağların pekiştirildiği, aynı tanrılara tapan kişilerin birbirine kenetlendiği, yardımlaştığı toplulukların oluşmasında önemli rol oynar. Doğum öncesi ve doğum sonrası geçiş törenlerinde Şintō olgusu oldukça kuvvetli ve Japonya'da hala devam eden gelenek olduğunu açıkça görülmektedir. Doğumdan itibaren hayatın bir parçası

olan Şintō Tanrılar yolu inancı, ömür boyu Japon yaşamında etkili kaldığını söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

- Abdülaziz Bey, *Osmanlı Adet, Merasim ve Tabirleri*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1995, s. 11-59.
- Acıpayamlı, Orhan, “Türk Kültüründe ‘Ad Koyma Folkloru’nun Morfolojik ve Fonksiyonel Yönlerden İncelenmesi”, *IV Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri*, TC Kültür Bakanlığı Yayınları, Cilt 4, 1992, s. 2-7.
- Artun, Erman, “Tekirdağ Halk Kültüründe Geçiş Dönemleri Doğum-Evlenme-Ölüm”, *Bir Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, Eylül-Ekim 1998, s. 85-107.
- Bayrı, Mehmet Halit, *İstanbul Folkloru*, A. Eser Yayınları, İstanbul 1972, s. 201.
- Boratav, Pertev N., *100 Soruda Folklor*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1973, 143-165.
- Ergin, Muharrem, *Dede Korkut Kitabı 1*, Ankara 1997, s. 121.
- Güvenç, Bozkurt, *Japon Kültürü*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1989, Resim 42-8/ Kutu 42-4.
- İwai, Hiromi, *Nihon no Dentō o Yomitoku Kurashi no Nazogaku*, Seishun Shuppansha, Tokyo 2003, p. 108.
- Honna, Nobuyuki & Bates, Hoffer, *Nihon Bunka no Citen* (An English Dictionary of Japanese Culture) Yuhikaku Publishing, Tokyo 1986, p. 253.
- Karaaslan, Mehmet, “Kaşıkay Türklerinde doğum Çevresinde Gelişen İnanç ve Pratikler”, *Turkish Studies*, Volume 6/3, Yaz 2011, s. 1436-1445.
- Matsuoka, Etsuko (2003). *Ninşin Şussan İma Mukaşi, Kuraşi no Naka no Minzokugaku* 3, Yoshikavakōbunkan, Tokyo 2003, p. 15.
- Örnek, Sedat Veyis, (1971). *Anadolu Folklorunda Ölüm*, Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları, Ankara 1971, s. 61.
- Örnek, Sedat Veyis, *Türk Halkbilimi*, TC Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1995, s. 140
- Shinmeikai Japonca Sözlüğü*, “Shinto”, Sanshodo, Tokyo 1992, p.645.

Cahit KAHRAMAN

Shinto Citen, “Shinto”, Kōbundō, Tokyo 1999, p. 217.

Shiota, Masaru, *Nihon no Nencugyoci*, Kinensha, Tokyo 1969, s. 11.

Shūkyo Nenkan, Bunkachōhen, Tokyo 2008, p.30.

Standart Japonca Sözlüğü, Shinto, Ōbunsha, Tokyo 1991, p. 481.

Yamamoto, Michiko, *Kurashi no Shikitari ga Vakaru Hon*, Mikasa Shobo, Tokyo 2007, p. 88.

